Posvěť se jméno tvé

Původ materiálu
Tomáš Trusina
Pořadí v lekci
13

Téma

Nejprve je potřeba dát prostor a přednost tomu, kdo to je Bůh, jak, kdy a čím nám to sděluje. Modlitba (nejen) Páně má smysl a moc, když se nám ujasní, kým Bůh pro nás vlastně je.

Cíle

- Děti uslyší, ke komu se to vlastně v modlitbě obracíme, objeví, že v modlitbě nejde jen o „já“ ani „moje“, ale především o „ty“ a „tvé“.
- Děti prožijí překvapení, že Ježíšův Otec je nám nablízku v jednom docela konkrétním příběhu.
- Děti „objeví“ příběh, který nejsprávněji připomíná, kdo to je náš Bůh.

Pro učitele

Poznámky k prosbě

- **Tvé** — první tři prosby vyslovují, že důležité pro nás není, co podle svého soudu potřebujeme my, ale čím nás chce obdarovat Bůh, jemuž Ježíš říká „Otče“. Bez Syna, který nás do blízkosti Otce uvádí, bychom na to nepřišli.
- **Posvěcovat Jméno** — tato prosba nás otevírá Bohu takovému, jaký je a chce být pro nás. Respektovat, jak to chce a dělá sám Bůh, je nosnější, než naše lidská, byť dobře a upřímně míněná přání a recepty. Tím nejpřesnějším vyprávěním o Božím jménu je totiž „příběh syna“, proto prosíme, abychom tomu vždy znovu ve víře rozuměli a byli otevřeni. Ve SZ takto naslouchámе příběhu vztahu Hospodina k Izraeli (Ex 4,22; Jr 31,9; Oz 11,1), v NZ příběhu Syna — Ježíše (J 17,6; Fp 2,6). Proto nejprve prosíme, abychom tento příběh brali jako svatý, jako zvlášní a ničím nenahraditelné vyprávění o tom, kdo to je Bůh.
- **Jméno** — má funkci zjevení — vyřídit, připomenout, překvapit tím, kdo to je náš Bůh. Když zazní „jméno“, začne být jasné: Jde o Boha, kterému jde o lidi, a to především o lidi v sevření, v otroctví, zubožené, zpotvořené nelidské životy (srv. Ex 6,6–8). A začne být jasné, kterým příběhem si to připomínat. Modlit se „ve jménu“ znamená pak modlit se na

základě tohoto darovaného rozpoznání.

Poznámky k příběhu

- **I stalo se**, říká vypravěč (Ex 2,22). Dávej pozor, protože teď se budou dít věci, které nikdo uprostřed těch mnoha dní, týdnů a let otroctví nečekal. Ani hebrejští otroci, ani Mojžíš.
- **Hořící keř** — z všedního pracoviště (pastvy) se stává sváteční místo Boží blízkosti. Proto se náhle šokovaný pastýř Mojžíš bojí bázní velikou. Zvláštnost, tedy svatost tohoto místa ovšem spočívá v tom, co tu Mojžíš vzápětí uslyší. Bůh Izraele a Otec Ježíše Krista tedy své jméno neposvěcuje na posvátných místech, která nachystali lidé, ale na místech konvenčně považovaných za „nesvatá“: ve chlévě, na popravišti, u hrobu. Tady se učí lidé brát vážně, kým je vlastně Bůh, tady se začíná posvěcovat Boží jméno.
- **„Jméno“ v perspektivě Ex 3**
    - **Minulost příběhu Jména** — je naznačena v oslovení Ex 3,6: „JÁ, tedy Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův“ (srv. Ex 3,15). Na jejich vykračování za Božím hlasem se teď navazuje, sliby jim dané se potvrzují, teď se ukáže, že jejich víra a cesta nemířila do prázdna ani nebyla bludným kruhem. A Vyjití vedené Mojžíšem naopak dodá zpětně pravou šťávu i exodům praotců.
    - **Přítomnost příběhu Jména** — rámuje úpění Izraelců (2,23). Bůh slyší a „sestupuje“, projevuje se a jedná jako věrný a solidárně blízký — a uskutečňuje svou záchranu — vyvedení. Tím si teď „dává jméno“. Takto se k Ex 3,15 vrací i Ex 6,3–8: zde zmíněná osnova vyvedení *vyvedu — vytrhnu — vykoupím — vezmu — stanu se Bohem — uvedu — dám* je přímo spojena s oznámením Jména a stává se i jeho osnovou.
    - **Budoucnost příběhu Jména**: Když na Mojžíšovu (konvenční náboženskou) otázku odpovídá JSEM, KTERÝ JSEM, znamená to *— jsem ten, který bude s tebou — na cestě vysvobození*. Odpověď „Jsem, který jsem“ (přesněji „Budu takový, jaký budu“) je potřeba vykládat v souvislosti s dalšími odpověďmi Mojžíšovi: „Budu s tebou“ (3,12), „Budu s tvými ústy“ (4,12). Tedy: Budu takový, jaký budu právě na té cestě, kterou teď pro vás otevírám. Touto cestou, skutky, kterými ji otevírám a vytvářím, si učiním jméno.
- **„To je navěky mé jméno“** (Ex 3,15 b) — tj. tento zvláštní, nezaměnitelný program. Příběh téhle Cesty všech cest, tohle putování spásy. Takto na Orébu posvětil Otec Izraele a Ježíše Krista své jméno.
- **Když prosíme „posvěť se jméno tvé…“, prosíme:**
    - Dej nám vždy s novým překvapením a úžasem rozpoznat, co jsi zač!
    - Zbourej strnulost a předsudky našeho pohanství!

- Ať jako svatý příběh poslouchámе tu zvláštní řadu tvých historek, kterými se dere do tohoto světa tvá svoboda, naděje, záchrana. Které ujišťují o tvé blízkosti a zvou k víře a následování.

Úskalí

- **První prosba bývá nejméně srozumitelná** i nám dospělým. Někomu navozuje představu rituální reakce. Necírkevní lidi např. napadne: máme se při vyslovení „jména“ křižovat, klekat při tom? Někomu naskočí hebrejské pojmenování Jahve nebo české Hospodin (viz níže). Pro někoho je to jen neurčitá nábožná fráze. Ale Ježíš nám ji do své modlitby zařadil z Kaddiš, židovské modlitby, kde stojí též na prvním místě. Je tedy potřeba podnikat vždy znova zápas o to porozumět, co těmito slovy říkáme. Teprve pak se nám ozřejmí, ke komu voláme, a proč to stojí za to.
- **Prosba jde proti naší „přirozené“ potřebě abstrakce**, když jde o Boha a jeho záležitosti. Příběh sdělení jména nezevšeobecňuje, ale konkretizuje. Když říká jsem, který jsem, znamená to — jsem ten, který bude s tebou — na konkrétní cestě vysvobození. Budu s tebou — a budu takový, jaký budu — právě na té cestě, kterou teď pro vás otevírám. Tato konkrétnost naráží na obecnou náboženskou představivost boha jako všemohoucího, prozřetelnosti, stvořitelského principu, popř. „něčeho nad námi“. Nebojme se to přiznat, i když se to zejména starším dětem (nebo nám samým) může zdát málo „duchovní“.
- **„Jsem, který jsem“ neznamená** prostě „jsem jsoucí“, existuji atd. Můžete odkázat děti na to, že dosl. v textu stojí „budu“ a že jde o zaslíbení, související s pokračováním příběhu vyvedení.
- **Jméno není tetragram** (4 písmena) JHWH ani jeho údajné „správné znění“ (Jahve, Jehova). Spory o tom, jak znělo jméno JHWH, ponechme některým starozákoníkům a Svědkům Jehovovým. Jsou jen dokladem toho, že i lidé zabývající se Biblí poměrně důkladně, opakovaně nerozumí tomu, oč v ní jde.
- **Jméno není ani výraz Hospodin.** Staroslověnský výraz hospodin (= pán), který se zachoval do dnešních dnů, užívají české překlady bible tam, kde židé odpradávna čtou místo tetragramu JHWH Adonaj, tedy Pán. Čeština má tak jedinečnou výhodu, protože nám o to intenzivněji může znít: Hospodin? To je ten Bůh, který vyvedl z otroctví! (Ex 20,2) A tahle spojitost evokuje že jde o příběh, nikoli pouhé pojmenování.

Odkazy

Literatura

- Miskotte, Kornelius H.: *Biblická abeceda.* Heršpice: Eman, 1996. Kapitola 3, s. 43–47. *(Inspirativní výklady o Jménu jakožto určujícím důrazu biblického poselství.)*
- Deurloo, Karel A.: *Exodus a exil.* Benešov: Eman, 2007. Kapitola III/2, s. 55–58. *(O vztahu Jména a exodu.)*

Internet, pracovní listy

- starší přípravka na webu katecheze;
- pracovní list.

Pro děti

Pro předškolní děti

Varianta A

1. **„Mami já mám hlad“**

   Nechejte děti, ať řeknou, jak se obracejí na druhé lidi, se kterými prosbami — na maminku nebo tátu ráno, večer — na výletě. A co když něco potřebují od paní učitelky ve školce?

   Prosby si zapamatujte či poznamenejte — a pak je dětem znovu přeříkejte, ať poslouchají, které slovo se tam nejčastěji opakuje: „já“.

2. **Koho je nejvíc slyšet?**

   Pak si zahrejte na opičího krále: postavte se do kroužku a křičte „já“ co nejhlasitěji. Koho je nejvíc slyšet?

   Můžete to zopakovat, zda je slyšet stále jednoho, nebo různé děti. Popř. můžete nakonec jako dospělý/á všechny přeřvat.

3. **Pán Bůh neposlouchá nejukřičenější JÁ**

   Když se modlíme, voláme ke komu? K Pánu Bohu.

   A lidi vždycky moc zajímalo, jak mají křičet to JÁ, aby je Pán Bůh určitě slyšel.

Ale Ježíš nás překvapil. Říká nám, svým učedníkům: Nekřičte já. Buďte úplně zticha. Bůh je dobrý otec, ví o vás. To jen vy na to zapomínáte.

A tak na začátku modlitby neříkejte já. Úplně potichu řekněte: ty teď prosím, připomeň, že o nás víš. Že ti na nás doopravdy záleží. A že jsi blízko, takže nemusíme křičet jak na lesy.

Varianta B

Pokud chcete užít příběh i pro předškolní děti, najděte si příslušnou kapitolu v Tinie de Vries, Tím vše začíná (str. 60nn). Vynechejte písničku Pásla ovečky, abyste se rychleji dostali k Mojžíšovu setkání s Hospodinem.

Nakonec můžete uzavřít: „Takhle Pán Bůh Mojžíše překvapil. A abychom to nezapomněli, prosíme nejdřív ze všeho Posvěť se jméno tvé. Ať nám znějí takové příběhy, plné krásných překvapení, že jsi i s námi.“

Varianta C

Použijte A1 + A2. *Potom pokračujte příběhem o Mojžíšovi podle T. de Vries.*

Při přechodu od akce k příběhu můžete říct, že Izraelci (= Mojžíšovi bratři, národ) na tom byli tak zle, že už ani žádné „já“ nekřičeli, protože od Pána Boha vůbec nic nečekali.

Pomůcky — Tinie de Vries, Tím vše začíná.(Praha: ERC, 1989); flanelograf Z. Šorma.

Po mnoha dnech

Mnoho dní, týdnů a let pobývá už Mojžíš v cizí zemi, ve vyhnanství. Docela se tu zabydlel: má ženu a děti a každý den vyhání na pastvu stáda svého tchána. Když si občas vzpomene na otroctví svého lidu v Egyptě, zabolí ho to. Ale pak si řekne — asi to tak musí být, s tím nikdo nic nenadělá.

A ještě víc dní, týdnů a let svírá otroctví jeho bratry a sestry v zemi egyptské. Izraelcům už vyschly slzy — i hrdlo, co se naplakali a nakřičeli pod nelidským panstvím egyptských otrokářů. A ani náznak, že by se něco mohlo změnit. Farao, co je uvrhl do otroctví, zemřel, ale jeho nástupce už je převzal jako otroky, tak co by na tom něco měnil. A zotročeným Izraelcům se zdá: tímhle světem vládne jen zpupnost faraonů a krutost jejich pohůnků.

„Cos to, bratře, říkal? — Bůh?“

„Ale jdi. Tomu je náš nářek určitě docela lhostejný.“

I stalo se.

Lidem, zvláště dospělým, se v takových dobách často zdá, že Pánu Bohu na nás nezáleží. A tak od něj nic nečekají, ani ho o nic neprosí. Ale naštěstí se nám on sám připomene. A docela tím umí překvapit.

Jednou časně zrána táhl Mojžíš se svým stádem přes poušť. Poušť, to je taková Boží škola. Naučí se tady Mojžíš něco, co dosud nevěděl?

Za pouští se vypínala hora Oréb. A tam uviděl keř, který hořel — a přitom ho plameny nestrávily. Mojžíše to zaujalo. Musím okouknout, co se to tu děje. A najednou zjišťuje — já tu na té pastvě nejsem sám!

„Mojžíši! Pozor, dej si odstup! Tohle není místo pro čumily! Zuj se, jsi na návštěvě! Nedupej tu, jak kdyby ti to tu patřilo! To je zvláštní, svaté místo! Teď si ho vybral Hospodin — a posvěcuje tu teď svoje jméno! Je ti blízko! Tak poslouchej, co ti chce vyřídit!“

Bůh je blízko!

A tak Mojžíš, celý překvapený, poslouchá:

„Víš, Mojžíši, asi tě nenapadlo, koho to teď a tady potkáš. Já jsem Bůh tvého otce. Jsem Bůh z toho zvláštního příběhu, co začal s Abrahamem, Izákem a Jákobem. Ale já jsem nezůstal daleko, v zaslíbené zemi.

Viděl jsem trápení mého lidu v Egyptě. Slyšel jsem, jak křičí, když ho bijí. Nejsem někde pryč. Vím o vás. Cítím vaši bolest. Slyším váš nářek. Bolí mě vaše zotročení.

A já jsem teď tady — abych vás vytáhl z otroctví. Abych rozevřel to kruté a beznadějné sevření Egyptem.“

Mojžíš poslouchal, ani nedýchal. Připadal si jak o těch nejkrásnějších svátcích. Vždyť ho Pán Bůh překvapil dárkem, na který se neodvážil pomyslet v těch nejkrásnějších snech. Je s námi — aby nás vysvobodil!

A zároveň mu běhal mráz po zádech. Vždyť já si vůbec nezasloužím taková krásná Boží slova poslouchat! Vždyť jsem jen obyčejný pastýř!

Budu s tebou

Než to stačil domyslet, uslyšel znova:

„Mojžíši! Ty, kterého kdysi vytáhli a zachránili z řeky Nil (a který teď vodíš stáda) — ty teď půjdeš za vládcem Egypta, za faraonem — ať můj lid propustí. Vytáhneš můj lid z otroctví. Půjdeš před nimi se svou holí jako pastýř. A povedeš je do svobodné země. Tam vás nikdo nebude utlačovat ani trápit. Tam se vám bude žít opravdu dobře.“

„Ale já jsem na to příliš slabý a obyčejný!“ bránil se Mojžíš tomu velikému úkolu.

„Neboj se! Já budu na celé té cestě s tebou!“ ujišťoval ho Hospodin. „Budu s tebou — jako přítel, opora, jako posila a rádce. Tak jak bude na té dlouhé cestě potřeba.“

A to jméno budete brát vážně

Mojžíšovi to stejně nestačilo. Zrovna on — a Boží služebník?

„No dobrá,“ namítl. „Přijdu k Izraelcům a řeknu jim: Posílá mne k vám Bůh vašich otců. Ale oni už na ty otce zapomněli. Neznají jejich příběhy.“

„Jak je mám přesvědčit, aby tě vzali vážně? Co o tobě řeknu? Posílá mne Nejsilnější? Největší? Nejvyšší šéf? Nebo Nejbohatější? Nejhlasitější? Co o tobě mám říct?“

(Můžete děti nechat, ať chvíli samy navrhují, jaké „jméno“ by je nebo lidi dneska přesvědčilo.)

Hospodin Mojžíšovi odpověděl: **„Budu s tebou — a co jsem zač, poznáte v tom příběhu, který vás čeká.** Tenhle příběh, to bude navěky moje jméno.“

A tak si ten příběh vyvedení moc dobře zapamatujte. A až vás někdy napadne, co je ten náš Bůh vlastně zač? — najdete vždycky právě v tom příběhu odpověď.

Pomůcky — flanelograf Z. Šorma; pracovní list z webu katecheze (obsahuje pozměněné vyprávění; můžete na závěr hodiny děti vyzvat, ať v příběhu najdou a zaškrtnou, kde všude autor neposvěcuje Boží jméno).

Pro starší děti

Pokud máte ve skupině děti znalé biblických příběhů, nevyprávějte jim „omletý“ příběh, puberťáky otráví poslouchat, co znají, a tím bychom dosáhli opačného efektu. Zkuste vyjít z následujícího citátu z Myšlenek B. Pascala (info např. na Wikipedii).

1. **Víte kdo to byl Blaise Pascal?** *(Začněte debatou — pozor, ať se nerozplizne.)* Znáte jeho fyzikální zákony? Které? *(Jmenuje se po něm programovací jazyk, jednotka tlaku.)* Byl to uznávaný vědec. Dodneška s jeho objevy, vzorečky a definicemi pracujeme.
2. A víte, co si poznamenal jako **nejdůležitější objev pro svůj vlastní život a pro svou víru**? Tahle slova: „Oheň. Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, ne Bůh filosofů a učenců.

Jistota. Jistota. Pocit. Radost. Pokoj. Bůh Ježíše Krista.“

3. *Napište si citát předem na papír a rozstříhejte ho po jednotlivých výpovědích. Potom nechejte děti (společně nebo jednotlivě), ať k jednotlivým větám hledají biblické příběhy — tak, aby co nejvíce odpovídaly celkovému vyznění. Ať vyjdou od jmen či situací, v citátu zmíněných. Pokud si nebudou vědět rady, můžete volit metodu „přihořívá-hoří“ a dovést je k Ex 3. Společně pak můžete v příběhu hledat, které výpovědi textu nejvíce s Pascalovým vyznáním souvisejí.*
4. *Uzavřít můžete tím, že tento Pascalův „objev“ dobře odpovídá prosbě „Posvěť se jméno tvé“. Zdá-li se vám pro vaši skupinu náročné, můžete použít pracovní list, doporučený mladším dětem (viz „pomůcky pro mladší“). Nechte ale nejdřív děti přečíst příběh z bible, a nebo se jich zeptejte, zda si na úkol (najít a zaškrtnout, kde všude autor neposvěcuje Boží jméno) troufají zpaměti. Při následném „vyhodnocování“ můžete dojít až k tomu, co to znamená „posvěcovat Jméno tvé“.*

Pomůcky — heslo „Blaise Pascal“ na Wikipedii; pracovní list z webu katecheze; papír, tiskárna, nůžky.

Přesah

Podněty k rozhovoru

- Která jména dnes lidé berou „smrtelně vážně“? Co ta jména představují? Jaké hodnoty, jaké příběhy? Dokážou někoho potěšit — dát naději — nebo vzbuzují strach — rezignaci — nebo jsou jen chvilkovým oddechem, zábavou? (Může jít o jména sportovců, celebrit, politiků, či jiných osobností, nebo také o jména různých výrobků známých značek.)
- Co to znamená „nosit něčí jméno“? (Děti nosí jméno rodičů, studenti své školy, občané svého města nebo země. Proto se říká: Neudělejte ostudu našemu jménu.) Můžeme udělat ostudu Božímu jménu? Kde? A čím?

Podněty k přímluvám

Můžete navázat na předchozí rozhovor — do přímluv zařadit ty, kdo trpí pod panstvím falešných jmen: zklamali se, mají strach, ničemu už nevěří, ztratili naději; popř. prosit za nás, abychom nedělali ostudu Božímu jméno svými předsudky, falešnými představami. Nezapomeňte, že když jsou zejména malé děti konkrétní, je třeba být takto konkrétní i v modlitbě. Případně můžete uzavřít přímluvami „Za ty kdo hladem trpí a bídou“; Evangelický zpěvník (dodatek) — 621.

Liturgie

Rituál

Učitel: Přicházíme k Tobě, Otče (Bože).

Děti: Neboť Tvé jest království i moc i sláva na věky. Amen.

Biblický text k zapamatování

Posvěť se jméno tvé. (Mt 6,9)

nebo

Ne nás, Hospodine, ne nás, ale svoje jméno oslav — pro své milosrdenství a pro svou věrnost! (Ž 115,1)

Modlitba

Náš Otče, oslavujeme tvé jméno. Připomínáš nám: jsem s vámi. Připomínáš nám: jsem vysvobození. Připomínáš nám: jsem naděje. Nedopusť, abychom ti právě takto přestali věřit. Amen.

Okénko do bohoslužeb

Domluvte se s učiteli!

Pokud nebudou používat variantu A pro předškoláky, lze ji celou nebo částečně použít.

Případně využijte otázku z Přesahu: „Co to znamená nosit něčí jméno?“

Nebo se pokuste vysvětlit těžký pojem *posvěcení*: Zeptejte se dětí, jestli vědí, co to znamená *posvětit*. Můžete se také ptát dospělých. Nechte zaznít nápady. Doplňte: „V Bibli znamená *posvětit* považovat něco za svaté, hodně důležité, brát to vážně. Smrtelně vážně. (Co berete velmi vážně vy?)“

Odkaz na pracovní list
20 Mojžíš povolán k záchraně - st
3/3 Posvěť se jméno tvé - Podobenství o milosrdném Samařanovi
3/1 Posvěť se jméno tvé - Jákobův zápas u potoka Jabok
Odkaz na píseň
Mexický otčenáš (SV238)
Posila na cestu (SV135)

Hospodine, ne nám dej čest

Tvoje jméno převyšuje (EZ328)

Vítězi k poctě zpívejme (EZ667)

Za ty, kdo hladem trpí a bídou (EZ621)

Moc předivná (EZ697)

Cílová skupina

Starší školní

Školní

Předškolní

Mladší školní

Katechetické cykly

Desatero – Modlitba Páně – Krédo

Téma

Modlitba Páně

Biblický odkaz (kat)

Matouš 9,6

Exodus 2,22–3,15